מז: איזהו מקומן פרק חמישי זבחים

עין משפט נר מצוה

א מי׳ פרק ה מהל׳ מעה״ק הלכה יא
ה ב מי׳ פרק ז מהלכות מעה״ק הלכה כ וס״ל מהלכות פיה״כ הלכה כ:
ו גדה מי׳ פרק ד מהלכות מחוסרי כפרה הלכה כ:

תורה אור השלם

1. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הָאָשָׁם וְנָתַן הַכֹּהֵן עַל תְּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטַּהֵר הַיְמָנִית וְעַל בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית: ויקרא יד, יד
2. וְשָׁחַט אֶת הַכֶּבֶשׂ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הַחַטָּאת וְאֶת הָעֹלָה בַּמָّקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי כַחַטָּאת הָאָשָׁם הוּא לַכֹּהֵן קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא: ויקרא יד, יג

מוסף רש״י

ולקח. כאשם מצורע כתיב ולקח הכהן מדם האשם וכל לקיחה בתורה כדם חטאת לאשם לשון קבלה הוא: יכול אף למזבח כן. ת״ל אשם מצורע טעון מתן דמים לגבי מזבח כשאר חטאות. וזה דבר שהיה בכלל ויצא לדון בדבר החדש והמחיר לך בהתיר בכללו כפרים ב״ר דינמות (ז.) לכן נאמר כי כחטאת האשם הוא לכהן. מה חטאת טעונה דמים ואימורים אף זה טעון מתן דמים ואימורים, יכול אף כם הגיתן על המזבח לא יתקבל נכלי. ת״ל כי כחטאת האשם הוא לכהן: מה חטאת לכהן. דבר הקרבנות נאכלין לכהן כהקיבה דזאת הטורה לטולה ולמנחה (לחטאת ולאשם, ומעולה ובכלים כתיב ושם בפנות, ואשם נמי מכיבה דנאמר חטאת נמי אימר. אלא אשם מצורע מעשים דעלה בכלל ויצא לדון בדבר החדש בנכון יד ובכן רגל אחן ימנית שלנך לחטאתי לכללו בהקיבה דכחטאת האשם (יומא מא.)

שריך לעמ׳ הבא

לחייב על ספק מעילות אשם תלוי. קס״ל מדקתני׳ נמי הכי הדרי (כריתות כב.) **חטאת חלב.** דייני סתם חטאת ולהכי נקט חלב מעשה דסמוכה לחלב דכתיב בהקרבת כל חלב וכל דם לא תאכלו וסתיר ליה נפש כי חטאת וגו׳ ושם (ובעי״ז מוסה מ.) **ר״ע סבר ראם נפש בתיב** ר״ל מרוסיף על ענין ראשון. הלכך אחת היקש אחקיקה מגזירה שוה לחת מילתא ועל כרחין נזרה שוה לחתלה: **לאשם בנפש שקלים.** בעליון כתיב כסף שקלים והקיקה לאחתחון מעליון הוא לחתא ולא לחילף עליון מתחתון לאחייב נזרה שוה לחתלה: **נפקא ליה מזאת תורת האשם** בי׳. הלכך על כרחך הקיקה לאחיקי מגזירה שוה אחת לחייבו ב״ש לחתלה. אלא לאי לכבי אחת הקיקה לאחי תנדרים ליה: מאן ראית ליה תורה. כשמעתא קמ״ח דמנחות (נ.) אחת תורת המנחה הוה אחת לכל המנחות, אגיחה לאחן דדרים מלי ר״ש לאחיבר הכי ולא אינעיך היקשא לאשם כספך שקלים ומיכתא נפקא וכי אינעיך היקשא לאשם תלוי (כריתות כב.) **היקן עולה נשחטה בצפון.** בעולה כתיב על ירך המזבח בצפון בהיקשא (מנחות נא.):

שיטה מקובצת

אלו ואלו נשרפין אבית הדשן. פירש כפר כהן חטים כתיב בהדיא בית הדשן ופר העלם דאיתקש לפר כהן משיח ושעירי עבודת הכוכבים דיקשו לפר העלם יקן פר יחיד״ל אחי מהיקשא דפר העלם.

ויקשה דנפר העלם נעיפיה לא כתיב כו׳. (בסוגיא לעיל) ר״ל דנפר העלם אינה אחי היקשא דכתיב ועשה כאחד עשה ושרף כאחד עשה הלכך הכי מלאי כתיב בנגעים. ואיכו דקשה מנחת יחיד״ל הכי מהיקשא לפר. אי משום דאיתקיש לפר יחיד״ל הא פר יחיד״ל נמי איתקיש בהיקשא אחת. לכך נראה לאדון לה דלא נגעי מלמא בעלמא דכל הנפרשין יהיו נשרפין בבית הדשן שהרי שריפה חין לג׳ מחנות כתיב בנפרשין רק נתיקן לגמרה דנשרפין אחרת הדשן ואל כיון הדשן הוי כיון שהיקשא לפר כהן משיח ושעירי עבודת הכוכבים דיקשו לפר העלם יקן פר יחיד״ל אחי מהיקשא דפר העלם.

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה. מה הבאת. וכי אצטריך למחי בבאן דבריב בנעשית. ויעין לעיל מה ע״ש:

שינויי נוסחאות

א) תיכת דלא ליתא בכיב כתה״ר. ותיכת לה שכמתיך. ליתא בס״ל ופ״מ: **ב)** וכיון דהוא דלא בכ״ב ושיטמ: **ג)** ל״ח אחר מקבלו בכלי ואחד מקבלו ביד (כ״ב). וכן הסדר בנגעים פ״ד מ״ח בכלי ותמ״ר ביד. ועי׳ רש״ם ובלקוטים: **ד)** במקום (כ״ב): הן ל״ל כל ש״מ: **ה)** הוא לכהן (ש״מ): **ו)** תיכת בצפון מחקן (ש״מ): **ח)** מהא דאמרינן (ש״מ): **ט)** כש״מ תיקן אלמא. אבל נתוס׳ חולין נ.ג ע״ש). ותוס׳ הרא״ש סוטה ל״ד ע״ב) בלפניו: **י)** ל״ל ישחט את החטאת: **יא)** ל״ל ניחא. וכ״כ בר״ר: **יב)** בר״ר במשיח. ומי׳ הלכה נדפס עה״ג בשם ל״ק ל״ל כמשיח בפר העלם בין כו׳: **יג)** ל״ל באשר (ש״מ): **יד)** למחנה חד בפר כהן משיח וחד בפר העלם וחד בדישון דלא אצטריכי כולהי דהא לאקישי ליתן מחנה שלישית איכבהו כולהו ואין הה כו׳ ל״ל (ש״מ: **טו)** יבי׳ ל״ל למחנה ושלישית לא כתב בכולהו ואין זה אלא בילוי. ע״ש. ני׳ ת״ל ומלמדים ויד דוד: **טז)** התם נמי (ש״מ): **יח)** בין ל״ל על הפרה מה באו חוץ לג׳ מחנות אף להלן חוץ לג׳ מחנות ומה להלן כו׳ (ש״מ: **יט)** ל״ל מיהא לא כתיב בנעשית דאי אפשר חוץ (ש״מ. [ותיכת דאי שהוסף הש״ם, ל״ז להכין. וכנ״ל וכנ״ר וב״ נלא הישיבות: **כ)** במקום אחר. והשתא ל״ל [ותיכת הדשן נמתקן] (ש״מ. [ותיכת השתא וכו׳ עד מכדון משיח היא תוספת (ש״מ): **כא)** ל״ל מובח (ש״מ: **כב)** הפליג עליה דאמר (ש״מ ד״ה ש״מ). **כג)** בפר ד״ה (ש״מ): **כד)** ל״ל מיניה (ש״מ): **כה)** ל״ל דילמיגן (ש״מ): **כו)** ולקח הכהן מדם ל״ל (ש״מ): **כז)** כהן. ואיתקוש נמי לשלמים ל״ל (ש״מ. כ״ר ר״מ ואיתקוש נמי כן שלמים: **כח)** מדרשא דיתקן בעצמיה ל״ל (ש״מ): **כט)** מכלן עד סוכ״ד היא תוספת (ש״מ): **ל)** ל״ל ועוד יש לומר. ולפנינו ע״ש בה״ר: **לא)** בגמרינן וכו׳ ואם כן גזירה שוה. ובכ״מ מנים ומ״מ קשה אמאי לא בגמרינן וכו׳ (והשאיר בכ״ר ואי״כ ג״ש). ולפנינו ע״ש בה״ר ועי״ש פירוש. ועי״ל ש״ק:

ליקוטים

מה נתינה בעצבו של בהן. פירש רש״י דכתיב אעבע גבי שמן ולקח דם מיניה ראין זה אלא כמו דלמד סתום מן המפורש דאי בגין אב הוא בעיא הוא דתם (ולקמן נא ע״א) אי דבר הלמד בבנין אב תחיר המלמד בהיקש. (תוס׳ יומא מח.) **את דמיחה בעצבו של בהן.** יאף על גב דגבי חטאת נמי כתיב מתנה אחת מהן מעבכת. כדאמרן בפ׳ בית שמאי (לעיל לט.) מועשה כאחד עשה: **אלו ואלו.** של יום הכפורים ואחר הנשרפין: **נשרפין אבית הדשן.** למקום ר״ו שמוליאין שם את הדשן של מזבח החיצון דכתיב ביה והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה (ויקרא ו׳) ובפרים הנשרפים כתיב אל שפך הדשן (שם ד) **ושל יום** הכפורים הקישו לפר העלם כדאמרינן בפרק ב״ש (לעיל לט.) לפר זה פר יום הכפורים: **גמ׳** וניתני נמי בריש. גבי סתם של ר״ה קדשי קדשים וקבול דמן כי היכי דתנא אחד שחיטתן: **אשם מצורע קיבול דמו כיר.** כדליף לקמן שמקבל דמו לתוך כפו: **שייריה.** משום דלא פסיקא ליה למיתניה בהדי כללי דשאר קדשים שכל קבול דמן בכלי: **וכיון דלא סגי ליה.** נמי בלא קבלת כלי כדליף לקמן שני כהנים מקבלין את דמו אחד ביד ואחד בכלי הדר תנייה בהדיא ולא כללו: **ולקח.** באשם מצורע כתיב ולקח הכהן מדם האשם ונתן על תנוך וגו׳ (ויקרא יד) מה נתינה בעצמו של כהן בחלבנו דכתיב אלבנו גבי שמן וליף דם מינה: **יכול אף למזבח.** דם אשם מצורע הנזרק למזבח דמרבינן ליה לקמן (מט.) כדין מתן דמים ואימורין למזבח ותע״ג דלאו בגופיה כתיבא: **כי כחטאת האשם הוא** ת. באשם מצורע כתיב כדין חטאת דין אשם זה בעבודת הכהן מה חטאת מעשיה כלי בקבלת דמה דליפינן לקיחה לקיחה בתורת הכהנים ד) כתיב בחטאת ולקח הכהן מדם החטאת (ויקרא ד) וכתיב בעולה סיני ויקח משה חצי הדם וישם באגנות (שמות כד) אף אשם זה טעון כלי אף על פי שאמרנו בו קבלה ביד: בעולה

לענין שריפה פר העלם ממשיח וכי הדר וכתב כפר העלם וכאשר ד) שרף (הילכך) הוה ליה כמאן דכתיב בגופיה ועוד יש לומר הא דנשרפין חוץ לג׳ מחנות יליף לקמן בסוף טבול יום (דף קה:) מדכתיב תלת אל מחוץ למחנה ד״ה שלשת אי כתב בכולהו ואין זה אלא כגילוי מילתא בעלמא דמחוץ למחנה דכתב בכל חד וחד במחנה שלשת אמר הילכך אתי שפיר פר יום הכיפורים מפר העלם ואייתר לו התם בו) מחוץ למחנה דכתיב בפר יום הכיפורים לרבנן לומר לך דיון שיצא מחוץ למחנה אחת דמשרפו מטמא בגדים ולרבי שמעון לג״ש ללמד מפרה בו) מה כאן שלשה מחנות אף להלן למזרחה של ירושלים אף כאן למזרחה של ירושלים ומיהו בית הדשן ולאי קשה דניחי דשלשה מחנות הוי כמאן דכתיב בגופיה בית הדשן לא ד) כתיב בגופיה דאפשר חוץ לג׳ מחנות יליף לקמן בסוף טבול יום (דף קה:) מדכתיב תלת אל מחוץ למחנה ד״ה שלשת אי כתב בכולהו ואין זה אלא כגילוי מילתא בעלמא דמחוץ למחנה דכתב בכל חד וחד במחנה שלשת אמר הילכך אתי שפיר פר יום הכיפורים מפר העלם ואייתר לו התם בו) מחוץ למחנה דכתיב בפר יום הכיפורים לרבנן לומר לך דיון שיצא מחוץ למחנה אחת דמשרפו מטמא בגדים ולרבי שמעון לג״ש ללמד מפרה בו) מה כאן שלשה מחנות אף להלן למזרחה של ירושלים אף כאן למזרחה של ירושלים ומיהו בית הדשן ולאי קשה דניחי דשלשה מחנות הוי כמאן דכתיב בגופיה בית הדשן לא ד) כתיב בגופיה דאפשר חוץ לג׳ מחנות שלא במקום דשן ואם כן הא דבעי מקום דשן הוי דבר הלמד בהיקש ואינו חוזר ומלמד בהיקש ואמר מילתא בעלמא היא דכל הנשרפין חוץ לשלש מחנות נשרפין במקום ד״ה הדשן (אחר) הנשרפין בפר העלם אי נמי כולהו ליפינן בית הדשן בג״ש דמחוץ למחנה מכאן מגיע והוי לפרש דאחי מרינהו דחטאת חטאת דכתיב בפר ושעיר של יום הכפורים דדרשינן לקמן בסוף התערובת (דף פג.) ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו מה ת״ל חטאת חטאת שיכול דאין לי דמטמא בגדים ונשרפין בבית הדשן אלא אלו בלבד מנין לרבות פר כהן משיח ופר העלם דבר של איבור ושעירי עבודת כוכבים ת״ל חטאת חטאת דברי רבי יהודה דעל כרחין נשרפין אבית הדשן כדי נסבה דהא עיקר על שפך הדשן בפר כהן משיח כתיב אלא משום מטמא בגדים נקט דלא כתיב בהו וכן מוכיח בו) דר׳ מאיר פליג ב) עליה וקאמר אינו צריך הרי היא אומר לכפר שאין תלמוד לומר לכפר לימד על כל המתכפרים בפנים שנשרפן מטמא בגדים ושמא כי היכי דליף מרינהו דחטאת חטאת מטמא בגדים בכולהו הכי נמי הוה ליף מינייהו מהכהן דריבוי גופיה בית הדשן מפר א) ושעיר של יום הכפורים: **מה** נתינה בעצבו של בהן. פי׳ בקונטרס מדכתיב אלבנו גבי שמן וליף דם מינייהו בב) ותימה ל״כ הוי היקשא מבנין אב ולקמן (דף נא.) מינהא לן לי דבר הלמד בבנין אב מחוץ ומלמד בהיקש ו) ומראה לי לקיחה מנתינה נמי הוי בנין אב וליפינן בג) מנתינה דדיה ולא מנתינה דשאר קרבנות ולקמן אמרינן דליפינן שפיר בנין אב מבנין אב. כדו״ר: **אף** לקיחה ולקח בד) מדם האשם בעצמו של כהן. תימה דגבי חטאת נמי כתיב (ויקרא ד) ולקח ונתן ולא אמר מה נתינה בעצמו של כהן אף לקיחה בעצמו של כהן ושמא הכא דרשי משום דמייתר דכתיב בעצמו (שם יד) עשיר ועני ותע״ג דכתורת הכהנים דרשי מקמאי אכתרא שמיך וראה לי דבחטאת כתיב ולקח מדם החטאת באלבנו ונתן אם כן לאו בידו מקבל דבאלבנו לא אפשר לקבל אלא על כרחין בכלי קאמר ואלבנו היינו דעביד אחן לשפת מזרק כדאמר לעיל פרק שני (דף כד.) אבל באשם לא כתיב באלבנו ומשום דלא נימא ולקח באלבנו היינו וטבל דוקא ולא מיירי בקבלה להכי אינעיך לגזירה שוה דגמרינן מויקח מלי הדם וישם באגנות בת״כ. כדו״ר: **מה חטאת טעונה בלי בו׳.** פירש בקונטרס דליפינן לקיחה לקיחה בתורת הכהנים כתיב בחטאת ולקח הכהן מדם החטאת וכתיב בעולת סיני ויקח משה מלי הדם וישם באגנות ותימה הוה ליה דבר הלמד בגזירה שוה אחר ומלמד בהיקשא דבחטאת האשם ובעולת היא לקמן (דף נ.) ולא ליפינן מאן דאמר בתר מלמד אזלינן ומיהו בחנם פירש בקונטרס דליפינן לקיחה לקיחה דלקמן בסוף דם חטאת (דף מז:) משמע דאתיא בהיקשא דזאת התורה מזבחי שלמי ציבור דקאמר מה עולה טעונה כלי אף כל טעון כלי מאי כלי אילימא מזרק גזבחי שלמי ציבור נמי כתיב ויקח משה מלי הדם וישם באגנות פירוש וכיון דהדר איתקש כולהו לשלמים דכתיב בהאי קרא וליפינן מיניה התם מה שלמים מפגלין ומתפגלין כלי נמי תליף משלמים דהתם נמי שלמים הוו בסיני ומיהו מכל מקום קשה עדיין דהוה ליה דבר הלמד בהיקש ואינו חוזר ומלמד בהיקש יש לומר דבההוא היקשא דזאת התורה כתב נמי אשם ואיתקיש בכולל אפילו אשם מצורע אלא דהוה אמינא דמעטיה קרא מקבלת כלי ונדרשיה ב) ביד דבעלמא של כהן הלכך אתא בחטאת האשם לגלויי דלא בא הכתיב להוציאו מקבלת כלי לגמרי מקבלת כלי ונזרקה בגזירה שוה לקיחה מסיני למה לי ליף כולהו משלמים יש לומר ד) דחטאת ולפינן משלמים לקבלת כלי מהיקשא וגזירה שוה דלקיחה לקיחה ד״ מינערך לגמיהו כמאן דכתיב בעולת סיני ויקח משה מהיקשא דבחטאת האשם ולא בב) גמרינן מעיקרא אשם משלמים בהיקשא דזאת התורה כדליפינן לענין פיגול דאם כן גזרה שוה דלקיחה לקיחה למה (לין ו):

ולקח יתן ולא דרשינן הכי. יש ליישב דהתם נמי דאשם אלא משום דולקח טובא כתיבי בשעיר נשיא ובשבח רשעיה וכיון דלא מצינו לפירוש כולהו לא דרשינן להו. (תוס׳ שם) **אשם מצורע שני בהנים מקבלים את דמו.** תנא בתוספתא (פ״ש דנגעים פיי״ב) כהנים מקבלים את דמו אחד בכלי ואחד ביד. זה שקבל בכלי מקבל תחלה וזה שקבל ביד מקבל אחריו. ואם שנה בשר. זה שקבל בכלי מקבל בימין וזה שקבל ביד מקבל בשמאל. ואם שנה שכול. זה שקבל בכלי בא לו לזורקו על גבי המזבח וזה שקבל ביד בא לו אצל המצורע. ואם שנה פסול.

מסורת הש״ס

ג) ירושלמי יומא פ״ה ה״ו. **ד)** יומא שם: ת״ס מצורע פ״ג ה״ו. **ה)** תוספתא דנגעים פ״ה נדפ״ל פ״ט ה״ב. **ד)** ריקבא חיבה פרש״ג ה״ה. **ה)** פ״א ה״ב. ועי׳ בנחות כו. פוטה יד:. **ו)** [עיין יומא שם: ד״ה כה נתינה דמתרצו בענין אחר]. **ז)** ועיין ל״ק ומ״ק [ועיין עוד תוס׳ יומא שם: ד״ה מה הטאת]:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com